

DENİZ ÇEVRESİNİN PETROL VE DİĞER ZARARLI MADDELERLE KİRLENMESİNDE ACİL DURUMLARDA MÜDAHALE VE ZARARLARIN TAZMİNİ ESASLARINA DAİR KANUN

Kanun Numarası : 5312
Kabul Tarihi : 03.03.2005
Yayımlandığı R. Gazete : Tarih: 11.03.2005 Sayı: 25762
Yayımlandığı Düstur : Tertip: Cilt: Sayfa:

BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı, deniz emniyetinin sağlanması ve deniz kirliliğinin önlenmesi konusundaki uluslararası hukuk ve iç hukuktan doğan hak ve yükümlülükler göz önünde bulundurularak;

a) Acil durumlarda gemilerden ve kıyı tesislerindeki faaliyetlerden kaynaklanan kirlenme tehlikesini ortadan kaldırmak veya kirlenmeyi azaltmak, sınırlamak ve gidermek üzere uygulanacak müdahale ve hazırlıklı olma esaslarını,

b) Olay sonucu ortaya çıkan zararların tespit ve tazmin esaslarını,

c) Uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmesi esaslarını,

d) Kanun kapsamına giren kişilerle kurum, kuruluş, gemi ve tesislerin Kanunda belirtilen ilgililerinin yetki, görev ve sorumluluklarını,

belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2. — Bu Kanun, uygulama alanlarında bulunan veya herhangi bir nedenle uygulama alanlarına girmek isteyen, beşyüz groston ve daha büyük petrol ve diğer zararlı maddeleri taşıyan gemiler ile petrol ve diğer zararlı maddelerle kirlenmeye neden olabilecek faaliyetleri icra eden kıyı tesislerinin sorumlu taraflarının, bakanlıkların ve kamu kurum ve kuruluşlarının yetki, görev ve sorumluluklarını kapsar.

Savaş gemileri ve yardımcı savaş gemileri ile herhangi bir devlete ait veya devlet tarafından işletilen ve ticarî faaliyetler dışında kullanılan gemiler Kanun kapsamı dışındadır.

Tanımlar

MADDE 3. — Bu Kanunda geçen;

a) Acil müdahale birimi: Acil müdahale plânları çerçevesinde koruyucu önlemleri uygulamak veya uygulatmak, kirliliği önlemek veya önletmek, ortadan kaldırmak veya

kaldırtmak, çıkacak yangınları söndürmek veya söndürtmek amacıyla oluşturulmuş, yetkilendirilmiş, donatılmış birimi,

b) Acil müdahale plânı: Müdahale faaliyetleri kapsamında teşkilâtlanmayı, yetki, görev ve sorumlulukları, yapılacak işlemleri, hazırlıklı olma, müdahale imkân ve kabiliyetleri ile diğer hususları içeren ulusal, bölgesel ve yerel düzeydeki plânları,

c) Bakanlık: Çevre ve Orman Bakanlığını,

d) Diğer zararlı maddeler: Denizlerin Gemiler Tarafından Kirletilmesinin Önlenmesine Ait Uluslararası Sözleşmenin (MARPOL 73/78) II nci ekinin II nci ve III üncü eklentilerinde listelenmiş maddeler ile bu liste ile sınırlı olmaksızın deniz ortamına karıştığında kirlenme yaratan radyoaktif maddeler hariç her türlü maddeyi,

e) Garantör: Bu Kanunda belirtilen hükümlere göre sorumlu taraf adına, sorumlu taraf dışında zararların tazminine ilişkin malî sorumluluk üstlenen ve malî sorumluluk belgesini sağlayan kişi, kuruluş veya devleti,

f) Hazırlıklı olma: Olayda acil ve etkin bir önlem almak ve olaydan kaynaklanabilecek zararı en aza indirmek amacıyla müdahale etme kabiliyetine sahip her türlü araç, gereç, donanım, malzeme ve eğitilmiş insan gücünü hazır bulundurma hâlini,

g) Kıyı tesisi: Açık deniz tesisleri ve boru hatları da dahil, kıyıda veya kıyıya yakın bölgelerde denizlerin petrol ve diğer zararlı maddelerle kirlenmesine yol açabilecek faaliyetleri icra eden tesisi,

h) Kirlenme: Olay sonucunda, petrol ve diğer zararlı maddelerin; canlı kaynaklara ve deniz yaşamına zarar verecek, insan sağlığı için tehlike oluşturacak, balıkçılık ve denizlerin diğer yasal amaçlarla kullanımı da dahil olmak üzere, denizcilik faaliyetlerini engelleme, deniz suyunun niteliğini değiştirme ve ekolojik dengeyi bozma gibi zararlı etkiler yaratacak şekilde deniz çevresine karışmasını,

ı) Koruyucu önlem: Bir olayın meydana gelmesinden sonra ortaya çıkabilecek muhtemel kirlenmeyi önlemek veya sınırlı tutmak amacıyla alınan tedbirleri,

j) Olay: Acil müdahale plânlarının uygulanmasını veya acil müdahaleyi gerektiren çarpışma, kırılma, yangın, patlama veya diğer nedenlerle gemilerden veya kıyı tesislerinden kaynaklanan kirlenme veya zarar ortaya çıkaran veya ortaya çıkma tehlikesi yaratan bir durumu,

k) Müdahale: Bir olayın meydana gelmesinden sonra ortaya çıkan kirliliğin neden olacağı zararı azaltmak, gidermek, sınırlandırmak amacıyla icra edilen faaliyetleri veya koruyucu önlemlerin uygulanmasını,

l) Müsteşarlık: Denizcilik Müsteşarlığını,

m) Petrol: Denizlerin Gemiler Tarafından Kirletilmesinin Önlenmesine Ait Uluslararası Sözleşmenin (MARPOL 73/78) I inci ekinin I inci eklentisinde listelenen maddeler ile bu liste

ile sınırlı olmaksızın ham petrol, akaryakıt, slaç, rafine ürünler ve toprak altında doğal olarak meydana gelen her türlü sıvı hidrokarbon karışımını,

n) Sorumlu taraf: Zararın tazmini ve koruyucu önlemlerin karşılanması konusunda yükümlülük atfedilebilecek, beşyüz groston ve daha büyük petrol ve diğer zararlı maddeleri taşıyan gemiler ile kıyı tesislerinin sahipleri, işletenleri, kaptanları, idare edenleri, kiracıları, zilyetleri ve garantörleri,

o) Talep sahibi: Bu Kanun hükümlerine göre bir zararın tazmini için talepte bulunan gerçek ve tüzel kişileri,

p) Uygulama alanları: Bu Kanunun uygulanması bakımından, Türkiye'nin iç suları, karasuları, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgesinden oluşan deniz yetki alanlarını ve bu Kanunda öngörülen acil durumlarda, bu durumlara müdahale ve zararların tazmini amaçlarıyla sınırlı kalmak kaydıyla, Müsteşarlığın, Bakanlık, Dışişleri Bakanlığı ve ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerini alarak vereceği karara bağlı olarak karasularının ötesindeki açık deniz alanlarını,

r) Zarar: Bu Kanunun 6 ncı maddesinde belirtilenler ile zararın tespit, tazmin ve uyumsuzlukların giderilmesine ilişkin masrafları,

s) Zararsız geçiş: Türk iç sularına girmeksizin veya iç sular dışında bulunan bir demirleme yerine veya liman tesisine uğramaksızın karasularını katetme amacıyla veya Türk iç sularına ulaşmak veya ayrılmak, iç sular dışında bulunan bir demirleme yerinde veya liman tesisinde durmak veya bunlardan ayrılmak amacıyla Türk karasularında seyretmeyi,

İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Yetki, Görev ve Sorumluluklar

Kuruluşların yetki, görev ve sorumlulukları

MADDE 4. — Bu Kanunun uygulanması bakımından genel koordinasyon görevi Bakanlığa aittir. Bu Kanunla yetkili kılan kurum ve kuruluşlar, bu Kanun kapsamında elde ettikleri bilgiler ile yapılan işlemleri gecikmeksizin Bakanlığa bildirmekle yükümlüdürler.

Acil müdahale plânlarının hazırlanması, kıyı alanlarında acil müdahale plânlarının uygulanması, kirlenmenin türü ve etkilerinin belirlenmesi, çevreye olan zararların tespiti ve olay sonrası kirlilikten etkilenen alanların rehabilitasyonuna ilişkin yetki, görev ve sorumluluklar Bakanlığa; deniz araçlarından kaynaklanan deniz kirliliğinin önlenmesine yönelik acil müdahale plânlarının uygulanması, hazırlıklı olma, kirliliğe müdahale, zararların tazmini ve malî sorumluluk garantilerinin bildirim konularında icraya ilişkin yetki, görev ve sorumluluklar Müsteşarlığa; asayiş ve kolluk görevlerine ilişkin yetki, görev ve sorumluluklar Sahil Güvenlik Komutanlığına aittir.

Seyir, can, mal ve çevre emniyetinin sağlanması

MADDE 5. — Bu Kanun kapsamındaki tüm gemi ve kıyı tesislerinin sorumlu tarafları; olayın meydana gelmesinin önlenmesi, olayın meydana geldiği durumlarda ise zararın

azaltılması, giderilmesi, sınırlandırılması amacıyla hazırlıklı olma ve koruyucu önlemler de dahil uluslararası hukukun öngördüğü ve seyir, can, mal ve çevre emniyetinin gerektirdiği yükümlülüklerle ilişkin tüm tedbirleri almakla yükümlüdürler.

Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde seyir, can, mal ve çevre emniyeti ile ilgili olarak belirlenmiş standartlara uyduğunu, uluslararası kabul görmüş belgelerle ispat edemeyen veya standartlara uymadığı konusunda açık emareler bulunan petrol ve/veya diğer zararlı maddeleri taşıyan bu Kanun kapsamındaki yabancı bayraklı gemilerin, can kurtarma hizmetlerinden kaynaklanacak mücbir sebepler dışında, Türk iç sularına veya iç sular dışındaki bir demir yeri veya liman tesislerine uğramak amacıyla Türk karasularına ve iç sularına girmesine izin verilmez; girmiş olan gemiler derhal buralardan çıkartılır veya standartları sağlaması için en fazla otuz gün süre verilir. Bu süre sonunda standartları sağlamadığı tespit edilen gemiler derhal karasuları dışına çıkartılır. Standartlara uymayan bu Kanun kapsamındaki Türk bayraklı gemiler ise standartları sağlayıncaya kadar bağlanarak seferden yasaklanır. Bu durumdaki gemilerin yükü, gemi veya yük sahibince standartlara uygun başka bir gemiye nakledilir ve mevzuat uyarınca bertaraf edilmesi gereken yüklerin uygun bir şekilde bertarafı sağlanır.

Bu Kanun kapsamındaki gemiler, Türk iç sularına veya iç sular dışındaki bir demir yeri veya liman tesislerine uğramak amacı ile Türk karasularına girmeden kırksekiz saat önce veya kalkış limanı ile Türk karasularına girmesine kadarki seyir süresi kırksekiz saatten az olan gemiler kalkış limanından hareketten hemen sonra Müsteşarlığa, gemi ve taşıdığı yük ile ilgili bilgileri vermek zorundadır. Bu zorunluluğa uymayan gemilerin Türk karasularına ve iç sularına girmesine izin verilmez; girmiş olan gemiler derhal buralardan çıkartılır. Bildirime ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Seyir, can, mal ve çevre emniyetini sağlamak amacıyla alınan tedbirler, bu Kanun, ilgili mevzuat ve uluslararası düzenlemelerde belirtilen usûl ve esaslara göre, yetkili kuruluşlar tarafından denetlenir. Denetim ile ilgili usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Kıyı tesislerinin, muhtemel kirliliğe müdahale etmek üzere bulundurmaya zorunda oldukları personel, malzeme ve ekipmanlar ile ilgili usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir. Bulundurmaya zorunda oldukları personel, malzeme ve ekipmanlar tamamlanıncaya kadar, yeni kurulacak kıyı tesislerinin faaliyetlerine izin verilmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Zararların Tazmini

Zarardan dolayı sorumluluk

MADDE 6. — Bu Kanun kapsamına giren gemi ve kıyı tesislerinin sorumlu tarafları, uygulama alanlarında gemi ve kıyı tesislerinden kaynaklanan olay sonucu ortaya çıkan kirlenmenin veya kirlenme tehlikesinin neden olduğu; temizleme masraflarını, koruyucu önlemlere ilişkin masrafları, canlı kaynaklar ve deniz yaşamına verilen zararları, bozulan çevrenin yeniden oluşturulması, toplanan atıkların taşınması ve bertarafı için yapılacak masrafları, geçim için kullanılan doğal ve canlı kaynaklarda meydana gelen zararları, özel mallardaki zararları, şahısların yaralanması ve ölümünden kaynaklanan zararları, gelir

kayıplarını, gelir ve kazanç kapasitelerine verilen zararları ve diğer kamu zararlarını tazmin etmekle müteselsilen sorumludur.

Garantörün sorumluluğu, diğer sorumlu tarafların sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Garantörün tazmin etmediği zararlar diğer sorumlu taraflarca tazmin edilir.

İki veya daha fazla geminin karışmasıyla meydana gelen bir olayda ortaya çıkan zarardan tüm gemilerin sorumlu tarafları müştereken ve müteselsilen sorumludur.

Olay sonucu ortaya çıkan zararı ödeyenlerin zarara neden olanlara rücu hakkı saklıdır.

Sorumluluğun sınırı

MADDE 7. — Gemi başına sorumlu taraf yükümlülüğünün toplamı ve sorumlu tarafa yüklenecek azamî tazminat miktarı konusunda Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşme hükümleri saklıdır.

Malî sorumluluk garantileri

MADDE 8. — Uygulama alanlarına girmek isteyen petrol ve/veya diğer zararlı maddeleri taşıyan gemiler, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler uyarınca kendilerinden istenen malî sorumluluk belgelerine sahip olmak, bunları ilgili makamlara bildirmek ve talep edildiğinde göstermek zorundadırlar.

Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde öngörülen malî sorumluluk garantilerine sahip olmadıkları belirlenen bu Kanun kapsamındaki yabancı bayraklı gemilerin, can kurtarma hizmetlerinden kaynaklanacak mücbir sebepler dışında, Türk iç sularına veya iç sular dışındaki bir demir yeri veya liman tesislerine uğramak amacıyla Türk karasularına ve iç sularına girmesine izin verilmez; girmiş olan gemiler derhal buralardan çıkartılır veya şartları sağlaması için en fazla otuz gün süre verilir. Bu süre sonunda şartları sağlamadığı tespit edilen gemiler derhal karasuları dışına çıkartılır. Şartlara uymayan bu Kanun kapsamındaki Türk bayraklı gemiler ise şartları sağlayıncaya kadar bağlanarak seferden yasaklanır. Bu durumdaki gemilerin yükü, gemi veya yük sahibince şartlara uygun başka bir gemiye nakledilir ve mevzuat uyarınca bertaraf edilmesi gereken yüklerin uygun bir şekilde bertarafı sağlanır.

Kıyı tesisleri, bu Kanun kapsamındaki zararlara karşı malî sorumluluk sigortası yaptırmak zorundadır. Sigorta yaptırmaya zorunluluğuna uymayan kıyı tesislerinin faaliyetine izin verilmez.

Yukarıdaki fıkrada öngörülen zorunlu malî sorumluluk sigortasının, Hazine Müsteşarlığınca belirlenen sigorta şirketleri tarafından ya da bu şirketlerin kendi aralarında kuracakları bir havuz tarafından yapılması zorunludur.

Bakanlık, Hazine Müsteşarlığının uygun görüşünü almak kaydıyla, kıyı tesislerinin malî sorumluluk sigortası yaptırmaya zorunluluğunu, bu sigortaya ilişkin genel şartlar ile tarife ve talimatların yürürlüğe girmesinden itibaren en çok bir yıl ertelemeye yetkilidir.

Kıyı tesisleri tarafından yaptırılacak malî sorumluluk sigortasına ilişkin sigorta genel şartları Hazine Müsteşarlığınca onaylanır. Malî sorumluluk sigortası tarife ve talimatları

Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan tarafından tespit edilir. Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan tarifeyi serbest bırakmaya yetkilidir.

Malî sorumluluk garantilerinin bildirimi

MADDE 9. — Herhangi bir Türk limanına gitmek üzere Türkiye'nin karasularına girmek isteyen ve bu Kanuna göre malî sorumluluk garantileri bulundurmakla yükümlü gemilerin 8 inci maddede belirtilen belgelerinin sureti, gidecekleri liman başkanlıklarına, Türk karasularına girişten önce, Türkiye'de mukim bir acente vasıtası ile ulaştırılır.

Türk boğazlarından uğraksız geçiş amacıyla Türkiye'nin karasularına girmek isteyen gemiler için bildirim yükümlülükleri Türk Boğazları Deniz Trafik Düzeni Tüzüğü ile belirlenir.

Zararsız geçiş amacıyla Türkiye'nin karasularını kullanacak gemiler, her türlü muhabere aracı ve malî sorumluluk belgelerindeki bilgiler ile geminin adı, çağrı adı, bayrağı, tescil limanı, geminin sahibinin adı ve idare merkezinin yeri, geminin Uluslararası Denizcilik Örgütü numarası (IMO No), teminat türü, teminat geçerlilik süresi, sigortacının adı ve merkezinin bulunduğu yer, tazmin limitleri ve geminin yükü ve miktarı, geminin tipi, kalkış ve varış limanına ilişkin bilgi ve belgeleri en yakın liman yetkilisine bildirmek zorundadır.

Zararların belirlenmesi

MADDE 10. — Bakanlık temsilcisinin başkanlığında; Müsteşarlık, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü ile ilgili valilik ve belediyelerin temsilcilerinden zarar tespit komisyonu oluşturulur. Komisyon gerek görürse ilgili diğer kurum ve kuruluşların temsilcilerini ve uzmanlarını da komisyona çağırabilir. Komisyonun çalışmalarına ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Komisyon, zararların tamamının veya bir kısmının tespitini, bu konuda uzman Türk veya yabancı kişi ve kuruluşlara yaptırabilir. Bu şekilde tespit edilen zarar miktarı, komisyon tarafından onaylanması üzerine geçerlilik kazanır.

Tazminat ve ücret talepleri ve ödenmesi

MADDE 11. — Olaydan zarar görenlerin tazminat talepleri ile kirliliğe müdahale ve kirliliği bertaraf edenlerin ücret talepleri Müsteşarlığa bildirilir. Müsteşarlık, zararların tespitine ve uyuşmazlıkların giderilmesine bağlı olarak zararların sorumlu taraflarca tazminini ve ücretlerin ödenmesini sağlar. Komisyon tarafından belirlenen zarar miktarı üzerinde taraflarca uzlaşma sağlanması durumunda Müsteşarlık, zararların sorumlu taraf veya garantöründen talep ve tahsiline ve zarar görenlere dağıtılmasına yetkilidir.

Kirletenin tespit edilememesi halinde Müsteşarlık tarafından kirliliğe müdahale edilir veya ettirilir.

Müsteşarlık, Bakanlığın ve Dışişleri Bakanlığının görüşlerini alarak bu Kanun kapsamında kirliliğe neden olan ancak, sorumlu tarafları bulunamayan yabancı bayraklı gemilerin Türkiye'de neden oldukları zararların tazmini konusunda bayrak devletinden yardım talep edebilir.

Tazmin ve ödemelere ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Zamanaşımı

MADDE 12. — Bu Kanun kapsamındaki olaylar nedeniyle tazminat taleplerinde zamanaşımı süresi, diğer kanunlarda daha uzun bir süre öngörülmedikçe, zararın öğrenildiği ve sorumlu tarafın tespit edildiği tarihten itibaren beş yıl, her hâlde olayın meydana geldiği tarihten veya olay, olaylar zincirinden meydana geliyorsa son olayın meydana geldiği tarihten itibaren on yıldır. Zamanaşımı süresine ilişkin olarak Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşme hükümleri saklıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Müdahale Esasları

Bildirim

MADDE 13. — Olaya karışan, olayı gören, duyan veya olaydan haberdar olan herkes, kirlenme veya kirlenme tehlikesini ilgili makam ve acil müdahale birimlerine bildirmekle yükümlüdür. Bildirilecek makamlar ve bildirime ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Kirlenmenin tespiti

MADDE 14. — Bakanlık, bir olay sonucu meydana gelen kirlenmenin türü, kapsamı, miktarı, yayılma yönü ve hızı, muhtemel sonuçları ve bertaraf yöntemleri konularında gerekli çalışmaları yapar veya yaptırır ve ilgili acil müdahale birimine bildirir.

Müdahale

MADDE 15. — Olay sonucunda ortaya çıkan kirlenmeye ve kirlenme tehlikesine müdahale etme yetkisi Müsteşarlığa aittir. Müsteşarlık bu görevi, Bakanlığın görüşlerini alarak, diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ve bu alanda meslek icra eden veya bu amaçla kurulmuş olan ve merkezi Türkiye'de bulunan şirketlere yaptırabilir. Bu durum, Müsteşarlığın sorumluluğunu ortadan kaldırmaz ve görevlendirilen kamu kurum ve kuruluşlarına ve şirketlere, sorumlu taraftan doğrudan tazminat talep etme yetkisi vermez. Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğünün kurtarma ve yardıma ilişkin hakları saklıdır.

Birinci fıkrada belirtilen yetkiler gerektiğinde Bakanlık tarafından da kullanılabilir.

Gemilerin veya kıyı tesislerinin neden olduğu kirlenmede, olaya karışan gemiler ve olay yakınındaki gemiler ile kıyı tesisleri, üzerlerinde bulundurdukları personel, teçhizat ve malzemelerle sınırlı olarak ilk müdahalede bulunurlar veya bulundurturlar, yetkili acil müdahale biriminin olaya müdahalesinden sonra bu birimin talimatlarına uyarlar. Müsteşarlık, gerçekleştirilen müdahale faaliyetlerini Bakanlığa bildirir.

Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve bu çerçevede hazırlanmış acil müdahale plânlarında belirtilen uluslararası işbirliği hükümlerine göre, Türkiye'ye yabancı acil müdahale unsurlarını davet etmeye veya yabancı ülkelere Türk acil müdahale ekibi göndermeye ve bunlara ait harcamaları ödemeye veya talep etmeye, Bakanlığın ve Dışişleri Bakanlığının görüşlerini alarak, Müsteşarlık yetkilidir.

Acil müdahale birimi olarak görev yapacak özel kuruluşlar ile kamu kurum ve kuruluşları ve uluslararası işbirliği çerçevesinde davet edilmiş yabancı ülke acil müdahale unsurlarının müdahale yetkisine ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Müdahale faaliyetlerinin etkinliğini artırmak amacıyla Müsteşarlık, olay bölgesinde veya olayla ilgili uygun gördüğü deniz alanlarında deniz trafiğini geçici olarak askıya alabilir veya değiştirebilir.

Atıkların taşınması ve bertarafı

MADDE 16. — Olay bölgesinde toplanan atıkların uygun bertaraf tesisine taşınması ve bertarafı, acil müdahale plânlarında belirlenen esaslara göre yapılır.

Kirlilikten etkilenen alanların tespiti ve rehabilitasyonu

MADDE 17. — Müdahale işlemleri sonrasında, kirlilikten etkilenen alanların tespiti ve rehabilitasyonu çalışmaları ile kirliliğin insan sağlığı, bitki ve hayvan varlığı ile doğal ve tarihsel değerler üzerinde uzun dönemli etkilerinin tespiti amacıyla Bakanlıkça izleme programları yürütülür.

Acil müdahale plânları

MADDE 18. — Deniz çevresinin petrol ve diğer zararlı maddelerden kirlenmesinde acil durumlarda müdahaleye ilişkin faaliyetleri ve uluslararası işbirliğine ilişkin esasları içeren ulusal acil müdahale plânı, Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü ve ilgili kuruluşların görüşü alınmak suretiyle Müsteşarlıkla koordinasyon sağlanarak Bakanlıkça hazırlanır. Ulusal acil müdahale plânı ile bölgesel ve yerel düzeydeki acil müdahale plânlarının hazırlanmasına ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Acil durum yönetimine geçilmesi halinde koordinasyon

MADDE 19. — Bu Kanun kapsamındaki bir olay nedeniyle 10.10.1984 tarihli ve 3056 sayılı Kanununun 11/A maddesi uyarınca Bakanlığın talebi üzerine acil durum yönetimine geçilmesi durumunda, bu Kanun kapsamında yetkilendirilecek acil müdahale birimi, oluşturulacak merkezlerin birer unsuru olarak görev yapar.

Acil durum yönetimine geçilmesini gerektirmemekle birlikte bu Kanun kapsamında yer alan bir olayın kararı da etkilemesi durumunda, bu Kanun kapsamında yetkilendirilecek acil müdahale birimi, birinci fıkrada belirtilen hükümler uyarınca oluşturulacak merkezlerin birer unsuru olarak görev yapar.

Birinci ve ikinci fıkralarda öngörülen durumlarda, 10 uncu maddede belirtilen komisyona Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü temsilcileri de katılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Uyuşmazlıkların çözümü için hakem tayini

MADDE 20. — Müsteşarlık ile sorumlu taraf veya garantörünün uzlaşması halinde bu Kanunun uygulanmasından doğacak uyuşmazlıkların çözümü için hakem veya hakem heyeti tayin edilebilir. Tayin edilen hakemler Türk hukukunu uygular. Tahkim, ilgisine göre 1086

sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu veya 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu hükümlerine tabidir.

Tehlike altındaki gemilerin uygun, güvenli deniz alanlarına kabulü

MADDE 21. — Tehlike altındaki bir geminin, talebi halinde, uygun, güvenli deniz alanlarına kabulüne Müsteşarlık yetkilidir. Kabule ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Geminin denetimi ve kolluk görevleri

MADDE 22. — Bir geminin bu Kanun kapsamında bir olaya veya kirliliğe neden olacağı veya böyle bir risk oluşturacağı yönünde ciddi şüphelerin bulunduğu durumlarda, Müsteşarlık kesin tespit için gemiyi denetime tâbi tutabilir. Müsteşarlık, bu yetkisini gerekli gördüğü hâllerde ilgili kurum ve kuruluşlara devredebilir.

Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin tüm asayiş ve kolluk görevleri Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından yerine getirilir.

Gemi yakıtlarından ve yüklerden kaynaklanan kirlilik

MADDE 23. — Bir olayda, bu Kanuna tâbi olan veya olmayan bir geminin yakıt olarak taşıdığı petrol veya türevlerinden veya bu Kanuna tâbi olmayan geminin taşıdığı diğer zararlı maddelerden/yüklerden meydana gelen kirliliğe veya kirlilik tehlikesine müdahale ve zararların tespit ve tazmininde, bu Kanunun 5 inci maddesinin üçüncü fıkrası ile 8 inci ve 9 uncu maddeleri dışındaki hükümleri uygulanır. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşme hükümleri saklıdır.

Yönetmelikler

MADDE 24. — Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler, ilgili bakanlık ve kuruluşların görüşü alınmak suretiyle Bakanlık ve Müsteşarlık tarafından müştereken hazırlanır.

Değiştirilen hükümler

MADDE 25. — 4.1.2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 3 üncü maddesine aşağıdaki (j) bendi eklenmiştir.

j) Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanun hükümleri kapsamında, acil müdahale plânlarının hazırlanması ve bir olay meydana geldikten sonra kirliliğe müdahale ve acil müdahale plânlarının icrası için acil olarak ihtiyaç duyulabilecek hizmet alımı ile araç, gereç ve malzeme alımı,

MADDE 26. — 4734 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesine son fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Bu Kanunun 3 üncü maddesinin (j) bendine ilişkin esas ve usûller, Maliye Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu ve Denizcilik Müsteşarlığının görüşleri alınarak Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç bir yıl; malî sorumluluk sigortasına ilişkin genel şartlar ile tarife ve talimatlar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç altı ay içinde hazırlanır ve Resmi Gazetede yayımlanır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte faal durumda bulunan tesislerden, bu Kanunun 5 inci maddesinin son fıkrasına göre bulundurmamak zorunda oldukları personel, malzeme ve ekipmanlara ilişkin eksiklerini yönetmelikte belirtilen süre içinde tamamlamayanların faaliyetleri Bakanlık tarafından durdurulur.

Yürürlük

MADDE 27. — Bu Kanun yayımı tarihinden itibaren üç ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 28. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

Günümüzde petrol ve diğer zararlı maddelerin büyük ölçüde deniz yoluyla taşınması ve kıyı tesislerindeki petrol ve diğer zararlı maddelere ilişkin faaliyetler nedeniyle, deniz çevresi, petrol ve diğer maddelerle kirlenme konusunda önemli bir tehdide maruz kalmaktadır.

Alınan tüm tedbirlere rağmen, çarpma, kırılma, yangın, patlama veya diğer nedenlerle, bu maddeleri taşıyan gemilerden veya herhangi bir olay sonucu kıyı tesislerinden, denize petrol ve diğer zararlı maddelerin yayılması riskinin ortadan kaldırılamaması nedeniyle, böyle durumlarda deniz çevresinin kirlenmesinin önlenmesi veya kirliliğin azaltılması için yapılacak müdahale ve faaliyetler önem kazanmaktadır.

Uygulama alanlarında, deniz çevresinin petrol ve diğer zararlı maddelerle kirlenmesinde acil durumlarda etkin müdahale; ilgili kuruluşların görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesini, müdahale usul ve yöntemlerinin tespitini, önceden hazırlıklı olmayı, teşkilatlanmayı, imkan ve kabiliyetlere sahip olmayı ve iyi bir planlamayı gerektirmektedir. Diğer taraftan, bir ülkenin, deniz yetki alanlarında meydana gelecek bir olaya zamanında ve etkin müdahale edebilmesi, aynı zamanda egemenlik haklarının teyidi ve göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Deniz çevresinin petrol ve diğer zararlı maddelerle kirlenmesinde zararların tazmini, buna neden olabilecek faaliyetleri icra edenlerin önceden bazı sigorta sistemleri ile tazminat garantisi sağlamaları ile mümkündür. Deniz yetki alanlarına giren gemilerin ve mevcut kıyı tesislerinin uygun sigorta sistemlerine sahip olup olmadıklarının takip ve kontrolü ile müdahale sonucunda tazmin konusundaki yetki, görev ve sorumlulukların belirlenmesi, sistemin işleyişinin vazgeçilmez prensipleridir.

Deniz çevresinin petrol ve diğer zararlı maddelerle kirlensesinde acil durumlarda müdahale ve zararların tazmini konusunda, taraf olduğumuz uluslararası düzenlemelerle üstlenilen yüküklükler ile hak ve yetkilerin iç hukuk düzenlemelerine yansıtılması vazgeçilmez bir ihtiyaç olup, bu konu, üç tarafı denizlerle çevrili ve petrol ve/veya diğer zararlı maddeleri taşıyan gemi trafiğine yoğun olarak maruz kalan ülkemiz için ayrı bir önem taşımaktadır.

Tasarı, bugüne kadar Türk boğazlarında ve Türkiye'nin deniz yetki alanlarında meydana gelen olaylarda, müdahale ve tazmin konularında yaşanan olumsuzlukların giderilemsi amacıyla hazırlanmıştır.

Petrol ve diğer zararlı maddelerle kirlenmeye müdahale edecek imkan ve kabiliyetlerin kazanılması ve idamesinin maddi külfeti oldukça fazladır. Büyük oranda batı pazarlarına bulundurulması gereken bu imkan ve kabiliyetlerin maddi külfetinin can, mal ve çevre risklerine katlanan ülkemize yüklenmesi hakkaniyete uygun olmayacaktır. Bu nedenle, konu hakkındaki külfetlerin, hizmeti alanlara yayılması suretiyle hakkaniyet sağlanmaya çalışılmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile Kanunun amacı ortaya konulmaktadır. Kanun, olay sonucu ortaya çıkan petrol ve diğer zararlı maddelerle kirlenmede acil durumlarda müdahale ve tazmin esaslarının belirlenmesine yöneliktir. Olayın meydana gelmesini önlemek üzere alınan tedbirler Kanunun konusu ve amacı dışındadır. Müdahale, olay sonucu denize yayılan veya yayılma tehlikesi bulunan petrol ve diğer zararlı maddelerle kirlenme tehlikesini ortadan kaldırmak, kirlenmeyi azaltmak veya gidermek amacıyla yapılacak faaliyetleri içermektedir. Bu faaliyetleri icra etmek için hazırlıklı olmak üzere önceden alınması gereken tedbirlere amaçlanan diğer bir husus da olay sonucu ortaya çıkan kirlenmesinin yarattığı zararlar ve müdahale maliyetlerinin tespiti ve tazmini esas ve usullerini belirlemektir. Kanunla ayrıca, Kanun kapsamına giren konularla ilgili faaliyetlerde uluslararası yükümlülüklerle ilişkin yetki, görev ve sorumlulukların belirlenmesi de hedeflenmektedir.

Madde 2- Madde ile Kanunun kapsamı düzenlenmektedir.

Madde 3- Madde ile Kanunda geçen bazı ifadelerin tanımı yapılmaktadır.

Madde 4- Madde ile Kanunun amaçladığı ve kapsamına giren faaliyetlerin icrasına ilişkin yetki, görev ve sorumluluklardan,

-Genel koordinasyon, kıyı alanlarında kara kökenli kirliliğin önlenmesine yönelik acil müdahale planlarının hazırlanması, kirlenmenin türü ve etkilerinin belirlenmesi, çevreye olan zararların tespiti ve olay sonrası kirlilikten etkilenen alanların rehabilitasyonuna ilişkin olanlar Çevre ve Orman Bakanlığına,

-Deniz araçlarından kaynaklanan deniz kirliliğinin önlenmesine yönelik acil müdahale planlarının hazırlanması, hazırlıklı olma, kirliliğe müdahale, zararların tazmini ve mali sorumluluk garantilerinin bildirim konularında icraya ilişkin olanlar Denizcilik Müsteşarlığına,

-Asayiş ve kolluk görevlerine ilişkin olanlar Sahil Güvenlik Komutanlığına,

verilmektedir.

Madde 5- Madde ile olay meydana gelmemesi için gemi ve kıyı tesislerinin genel sorumlulukları, taşımaları gereken standartlar, idarenin bu konudaki yetkileri ve müdahale konusundaki hizmetlerden faydalanma esasları düzenlenmektedir.

Petrol ve diğer zararlı maddelerle kirlenmeye yol açacak olayların ortaya çıkma ihtimali, gemi ve kıyı tesislerinin uluslararası standartları taşıyıp taşımadıkları ile yakından ilgilidir. Son dönemde ABD ve AB üyesi devletlerin limanlarına gelen gemilerde özel standartlar aramaları ve etkin denetim sistemleri kurmaları, düşük standartlı gemilerin, oluşturmaya başlamıştır. Bu konudaki mücadele ülkemiz için büyük önem taşımaktadır.

Madde 6- Madde ile olaya neden olan gemi ve kıyı tesislerinin hangi ilgililerinin, hangi zarar ve masraflardan sorumlu olacakları belirlenmektedir.

Madde 7- Madde ile tazmin sorumluluğunun sınırı, Türkiye'nin taraf olduğu konu ile ilgili uluslararası sözleşmelere atıf yapılarak belirlenmektedir.

Madde 8- Madde ile uygulama alanlarına girecek petrol ve diğer zararlı maddeleri taşıyan gemilerin, neden olacakları olayda yaratacakları zararların ve masrafların tazmini amacıyla mali sorumluluk garantileri düzenlenmektedir.

Madde 9- Madde ile uygulama alanlarına girecek petrol ve diğer zararlı maddeleri taşıyan gemilerin bildirim yükümlülükleri, bildirim usulleri ve verecekleri bilgiler düzenlenmektedir.

Madde 10- Madde ile zararların belirlenmesi esasları ve bu maksatla oluşturulacak komisyonun kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları düzenlenmektedir.

Madde 11- Madde ile olay sonucu ortaya çıkan kirlenmede zarar görenlere tazminatların ve müdahale masraflarının ödenmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmekte ve olay sonucu ortaya çıkan kirlenmede kirlenenin tespit edilemediği durumlarda Denizcilik Müsteşarlığınca kirliliğe müdahale edileceği belirtilmektedir.

Madde 12- Madde ile tazminat taleplerinde zamanaşımı süreleri tespit edilmektedir.

Madde 13- Madde ile kirlilik ve kirlilik tehlikesinin ilgili makam ve müdahale birimlerine bildirilmesine ilişkin yükümlülük belirlenmektedir.

Madde 14- Madde ile olay sonucu meydana gelen kirlenmesinin, türü, miktarı, yayılma yönü, hızı, muhtemel sonuçları ve bertaraf yöntemlerinin değerlendirilmesine yönelik çalışmaların Çevre ve Orman Bakanlığınca yapılması öngörülmektedir.

Madde 15- Madde ile olay sonucu ortaya çıkan kirlenmeye müdahale konusunda yetki görev ve sorumluluklar ile uluslararası işbirliğine ilişkin yetkiler belirlenmektedir.

Müdahale etkinliğin sağlanması; çok hızlı müdahaleyi, uygun imkan ve kabiliyetlerin elde bulundurulmasını, müdahale teknikleri konusunda iyi eğitilmiş personelin istihdamını zorunlu kılmaktadır. Bunu sağlamak üzere, müdahaleden sorumlu ulusal kuruluş olan Denizcilik Müsteşarlığına, bu görevi kendisinin icra etmesi diğer kamu kurum ve

kuruluşlarına yaptırması veya bu alanda meslek icra eden ve bu amaçla kurulmuş merkezi Türkiye’de bulunan şirketlere yaptırması gibi geniş bir hakeket serbestisi tanınmaktadır.

Madde 16- Madde ile olay bölgesinde toplanan atıkların uygun bertaraf tesisine taşınması ve bertarafının acil müdahale planlarında belirlenen esaslara göre yapılması öngörülmektedir.

Madde 17- Madde ile müdahale işlemleri sonrasında kirlilikten etkilenen alanların tespiti ve bu alanların rehabilitasyonuna ilişkin çalışmaların Çevre ve Orman Bakanlığınca yapılması öngörülmektedir.

Madde 18- Madde ile ulusal acil müdahale planı ve diğer acil müdahale planlarının hazırlanmasına ilişkin yetki, görev ve sorumluluklar belirlenmektedir.

Madde 19- Madde ile 3056 sayılı Kanun kapsamında acil durum yönetimine geçilmesi halinde ilgili kuruluşlar arasında koordinasyon sağlanması öngörülmektedir.

Madde 20- Madde ile uyuşmazlıkların çözümü için hakem tayinine ilişkin hususlar düzenlenmektedir.

Madde 21- Madde ile tehlike altındaki gemilerin uygun, güvenli deniz alanlarına kabulüne ilişkin yetkiler belirlenmektedir.

Madde 22- Madde ile kirliliğe neden olduğundan veya kirlilik tehlikesi taşıdığından şüphelenilen durumlarda gemilerin denetimine ilişkin yetkiler düzenlenmekte ve Kanunun uygulanmasına ilişkin tüm kolluk görevlerinin Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından yerine getirileceği öngörülmektedir.

Madde 23- Madde ile Kanuna tabi olan ve olmayan gemilerin yakıt olarak taşıdıkları petrol ve türevleri ile yüklerden meydana gelen kirliliğe veya kirlilik tehlikesine müdahale ve zararların tespit ve tazmininde Kanunun hangi hükümlerinin uygulanacağı belirtilmektedir.

Madde 24- Madde ile Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliklerin hangi kurumlar tarafından hazırlanacağı belirtilmektedir.

Madde 25- Madde ile Kanunun kapsamı içerisindeki faaliyetlerde acil olarak ihtiyaç duyulabilecek araç, gereç ve malzemelerin temininde, daha hızlı hareket edilebilmesini teminen 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerinin uygulanmayacağı öngörülmektedir.

Geçici Madde 1- Madde ile Kanunda öngörülen yönetmeliklerin, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yürürlüğe konulacağı öngörülmektedir.

Geçici Madde 2- Madde ile Kanun yürürlüğe girdiği tarihte faal durumda bulunan tesislerden eksiklerini yönetmelikte belirtilen süre içinde tamamlamayanların faaliyetlerinin Bakanlık tarafından durdurulacağı öngörülmektedir.

Madde 26-Yürürlük maddesidir.

Madde 27-Yürütme maddesidir.